

ORIENTATIE OP TIJD

Kerdoel 1: De leerlingen leren zich oriënteren op de dagindeling en de tijdsindeling

- 1.1. Tijdsindeling
- 1.2. Tijdsbegrippen

Kerdoel 2: De leerlingen leren de tijdsordening gebruiken voor de thuis- en de school-situatie en leren de dagen van de week, de maanden en de seizoenen benoemen en gebruiken

- 2.1. Dagplan
- 2.2. Kalender en agenda

Kerdoel 3: De leerlingen leren perioden, gebeurtenissen en personen ordenen uit hun eigen leven, uit de geschiedenis en de familie uit hun omgeving

- 3.1. Gebeurtenissen in de tijd

Kerdoel 4: De leerlingen leren bronnen uit het verleden herkennen en gebruiken

- 4.1. Geschiedenis en bronnen

Kerdoel 1: De leerlingen leren zich oriënteren op de dagindeling en de tijdsindeling

Niveau	1	2	3	4
1.1. Tijdsindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Herkent een patroon in de twee opeenvolgende activiteiten (na eten tandenpoetsen etc.) - Bekijkt de dagindeling op het dagritmeschema en heeft tijdens de dag houvast aan het schema 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt het verschil tussen dag en nacht gebruikmakend van het verschil tussen wakker en slapen - Begrijpt dat er een vaste dagelijkse volgorde is - Benoemt m.b.v. het dagritmepakket de volgende activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt het verschil tussen dag en nacht gebruikmakend van het verschil tussen licht en donker - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten in de klas m.b.v. het dagritmepakket 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt het verschil tussen dag en nacht gebruikmakend van het verschil tussen de zon en de maan
	5	6		
	<ul style="list-style-type: none"> - Geef aan dat een week langer duurt dan een dag - Geeft aan dat een week zeven dagen duurt 	<ul style="list-style-type: none"> - Geef aan dat een maand langer duurt dan een dag en week en korter dan een jaar - Geeft aan dat een jaar langer duurt dan een dag of een week 		

Niveau		2	3	4
1.2. Tijdsbegrippen		- Begrijpt de woorden stoppen (klaar) en beginnen	- Gebruikt het woord stopt - Begrijpt de woorden ochtend, middag, avond, dag, nacht	- Gebruikt de woorden ochtend, middag, avond, dag, nacht - Benoemt de dagen van de week - Begrijpt de woorden eerst...dan, straks, daarna, eerste, laatste, volgende, wachten, jong, oud, nu, uur, vanochtend, vanmiddag, vanavond
	5	6	7	8
	- Gebruikt de woorden uur, nu, straks, vanochtend, vanmiddag, vanavond, jong, oud - Begrijpt de woorden later, eerder, vorige, vandaag, gister, morgen, week	- Noemt het huidige seizoen - Benoemt de vier seizoenen op volgorde - Benoemt de maanden van jaar - Gebruikt de woorden morgen, gister, vandaag, week - Begrijpt de woorden wanneer, erna, hoe laat, (het is) voorbij - Gebruikt het woord half uur	- Gebruikt de woorden eerst, dan, straks, daarna, eerste, laatste, volgende, wachten - Gebruikt de woorden minuten en kwartieren - Begrijpt de woorden voordat, nadat, toen - Begrijpt de woorden eergisteren en overmorgen - Begrijpt de woorden tot wanneer, zo meteen, hoe lang nog, na, nog twee keer slapen, tweede, derde, ervoor, te laat	- Gebruikt de woorden voordat, nadat, toen - Gebruikt de woorden eergisteren en overmorgen - Gebruikt de woorden tot wanneer, zo meteen, hoe lang nog, na, nog twee keer slapen, tweede, derde, ervoor, te laat - Gebruikt de woorden minuten en kwartieren - Begrijpt de woorden vroeger, lang geleden, binnenkort, later, (toekomst), hoe lang (tijd), vroeger, nooit
	9	10		
	- Gebruikt de woorden vroeger, lang geleden, binnenkort, later, (toekomst), hoe lang (tijd), vroeger, nooit	- Koppelt een handeling aan de woorden het is (bijna) tijd, (nog) even (door sneller te werken, op te schieten, etc)		

Kerndoel 2: De leerlingen leren de tijdsordening gebruiken voor de thuis- en de school-situatie en leren de dagen van de week, de maanden en de seizoenen benoemen en gebruiken

Niveau	1	2	3	4	
2.1. Dagplan	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de activiteiten van het dagritmepakket. (zie begrijpend lezen) - Benoemt met behulp van het dagritme pakket welke activiteit nu aan de gang is - Herkent een patroon in twee opeenvolgende activiteiten (na eten tandenpoetsen etc.) - Bekijkt de dagindeling op het dagritmeschema en heeft tijdens de dag houvast aan het schema 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt het verschil tussen dag en nacht gebruikmakend van het verschil tussen licht en donker - Stopt en begint met een activiteit als dat gevraagd wordt - Benoemt m.b.v. het dagritmepakket de volgende activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten in de klas m.b.v. het dagritmepakket - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, naar school, naar huis, naar bed 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt de dagdelen ochtend, middag, avond correct - Geeft globaal het dagritme van de dag aan zonder het dagritmepakket - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, naar school, naar huis, buiten spelen/ tv kijken, avondeten, naar bed 	
	5				
	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt de tijdsbegrippen nu, straks vanochtend, vanmiddag, vanavond 				

Niveau				4
2.2. Kalender en agenda				<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de dagdelen en de dagen van de week - Benoemt welke dag het is
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Bepaalt m.b.v. de weekkalender welke activiteiten gedaan zijn en welke nog komen - Weet welke maand het is - Geeft aan dat een week zeven dagen duurt 	<ul style="list-style-type: none"> - Past de dagen van de week toe. - Benoemt gister en morgen en past dit toe. - Benoemt de vier seizoenen op volgorde - Benoemt de maanden van jaar - Leest de datum van vandaag af (deze wordt aangewezen of is gemarkeerd) - Wijst de datum van gisteren en morgen aan 	<ul style="list-style-type: none"> - Wijst de datum van eergisteren en overmorgen aan - Benoemt de duidelijke kenmerken van de vier seizoenen - Zet dag, week, maand op de juiste volgorde van tijdsuur - Gebruikt het begrip volgende - Noemt de datum van zijn verjaardag - Noemt het huidige seizoen 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft het doel van een eigen agenda aan (dagritme staat in eigen agenda) - Ordent eigen activiteiten op dagen en dagdelen (vanochtend gespeeld, maandag gezwommen)
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Wijst feestdagen, vakantie, een uitje op een kalender aan. (leraar noemt de datum) - Noteert activiteiten in een eigen kalender (feestdagen, verjaardag, uitje) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zoekt de juiste datum en noteert afspraken in een eigen agenda - Zoekt de juiste datum in zijn agenda op en leest de activiteiten af - Koppelt seizoenen aan de maanden van het jaar 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest de datum op twee manieren af (26 januari 2004/ 26-01-04) - Rekent hoeveel dagen/weken het nog duurt tot een volgende activiteit binnen één maand 	<ul style="list-style-type: none"> - Bepaald iemands leeftijd uit een geboortedatum - Rekent hoeveel dagen/weken het nog duurt tot een volgende activiteit over de maand heen 	

Kerdoel 3: De leerlingen leren perioden, gebeurtenissen en personen ordenen uit hun eigen leven, uit de geschiedenis en de familie uit hun omgeving

Niveau	1	2	3	4
3.1. Gebeurtenissen in de tijd	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft houvast aan een dagritmepakket 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt dat er een vaste dagelijkse volgorde is - Herinnert zich na herinnering van een concreet voorwerp een activiteit (bv. Door het aanwijzen van een voorwerp) uit de vorige les 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten m.b.v. het dagritmepakket - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten in de klas m.b.v. het dagritmepakket - Vertelt bij een foto over een speciale activiteit (feestdag, verjaardag, kamp) wat hij gedaan heeft 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft globaal het dagritme van de dag aan zonder het dagritmepakket - Weet dat volwassenen ouder zijn - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, naar school, naar huis, buiten spelen/ tv kijken, avondeten, naar bed - Vertelt zonder foto over een speciale activiteit (feestdag, verjaardag, kamp) wat hij gedaan heeft
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, ontbijt, school, naar huis, buiten spelen, avond eten, tv-kijken, naar bed - Schat de leeftijd van groepsgenoten - Geeft aan welke evt. broer(s) en zus(sen) jonger of ouder zijn - Vertelt zonder foto over het weekend 	<ul style="list-style-type: none"> - Wijst de datum van gisteren en morgen aan - Zet dag, week, maand en jaar op de juiste volgorde van tijdsduur - Vertelt met een foto over een vorige lesactiviteit - Vertelt zonder foto over een vorige lesactiviteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan wat het vorige project of belangrijke activiteit was - Zet zijn familie in volgorde van leeftijd van jong naar oud - Benoemt de huidige maand 	<ul style="list-style-type: none"> - Ordent belangrijke gebeurtenissen (feestdagen, kamp, verjaardag) in de juiste volgorde in het jaar - Ordent eigen activiteiten op dagen en dagdelen (vanochtend gespeeld, maandag gezwommen)
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Ziet in tijd vooruit door visueel ondersteund twee activiteiten in een week te plannen - Geeft aan hoeveel dagen (binnen een week) een belangrijke gebeurtenis (verjaardag, kamp) nog weg is 	<ul style="list-style-type: none"> - Ziet in tijd vooruit door visueel ondersteund twee activiteiten op een ochtend te plannen - Zet grote gebeurtenissen in zijn leven (geboren, naar school, verhuizen, naar VSO, etc) in de juiste volgorde - Weet dat sommige activiteiten 1 keer per maand zijn (alarm, grofvuil) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ziet in tijd vooruit door visueel ondersteund drie activiteiten op een ochtend te plannen - Zet de feestdagen (kerst, suikerfeest, verjaardag, etc) op de juiste maand op een kalender - Zet de vakanties (herfst, kerst, voorjaars, etc) in de juiste volgorde - Noemt in volgorde de grote vakanties waar hij naar toe is geweest (laatste drie) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ziet in tijd vooruit door drie activiteiten op een ochtend te plannen (zonder visuele ondersteuning) - Weet wanneer er een nieuwe maand begint - Gebruikt een kalender gebruiken om speciale gebeurtenissen uit het eigen leven in de tijd te situeren en om de tijd tussen deze gebeurtenissen correct te bepalen 	

Kerdoel 4: De leerlingen leren bronnen uit het verleden herkennen en gebruiken

Niveau				
4.1. Geschiedenis en bronnen		6	7	8
		- Weet dat de wereld er heel vroeger anders uit zag (hutten, speren, kleden, dierenvellen, ridders, zwaarden)	- Plaats begrippen uit een specifieke periode bij elkaar (speer, jager, berenvacht, verzamelaar of zwaard, ridder, jonkvrouw, paard) - Plaats twee duidelijk verschillende geschiedenisperiodes in de juiste volgorde in tijd	- Kent het begrip uitvinding en kan dingen uit zijn omgeving noemen die er heel vroeger niet waren (vliegtuig, snelle trein, computer) - Geeft bij een plaatje aan of het een plaatje van nu is of van vroeger
	9	10	11	12
	- Noemt oude gebruiksvoorwerpen als een typemachine, zwart-wit tv, stoomtrein, koets, draaitelefoon - Geeft bij een verhaal aan of het verhaal zich in het nu afspeelt of vroeger	- Geeft met een voorbeeld aan dat een gebruiksvoorwerp is veranderd door de invloed van de tijd (telefoon kleiner en mobiel, auto sneller, computer kleiner en sneller, etc)	- Weet dat er een oorlog is geweest in Nederland en dat het voor veel mensen verschrikkelijk was - Zoekt feiten en gebeurtenissen op uit zijn eigen leven door fotoboeken te bekijken en te vragen aan familie	- Weet dat er vroeger een andere munt was om mee te betalen, de gulden - Zoekt feiten en gebeurtenissen op in geschiedenisboeken